

Шалацька Г. М.,

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов
Криворізького національного університету, м. Кривий Ріг, Україна
shalatska@knu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-1231-8847>

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Останнім часом спостерігається тенденція створення нових курсів для дистанційного навчання, з'явилася гостра необхідність переходу від традиційних форм освіти до віртуального навчання, але до тепер це мало хаотичний та спонтанний характер. Електронні оцінки та онлайн завдання стали основним компонентом самостійної роботи студентів. Світова криза та тотальна самоізоляція, пов'язана з пандемією, призвели до повної відмови від традиційного навчання та змусили освітні установи швидкими темпами адаптуватись до нових реалій життя та викликів часу. На сьогодні навички роботи з інформаційними та комунікаційними технологіями (ІКТ) відіграють важливу роль як ніколи, викладачі повинні обирати нові інструменти організації навчального процесу. У цьому дослідженні розглядаються способи використання різних інструментів організації дистанційного навчання іноземної мови за професійним спрямуванням студентів факультету інформаційних технологій.

Науковці Г. Вишнеvsька, Ю. Дишлева, В. Лук'яненко, Н. Муліна, О. Олійник, К. Орлова, С. Романюк, присвятили свої праці дистанційному навчанню іноземної мови у процесі професійної підготовки, методиці розробки та використання дистанційних курсів. Чимало дослідників та викладачів-практиків, які дають рекомендації для створення тестів на платформі Moodle, оцінюють її функціональність і потенціал, аналізують фактори впливу на успішність студентів, а саме В. Аль-Ані, В. Дроздова, Ц. Ліу, А. Надабі, К. Рудницька, А. Юрженко, А. Жамал, Н. Заїнуддін, Р. Ідрис аналізують основні інструменти, доступні на онлайн-платформі, і приходять до висновку, що Moodle зазвичай використовується як сховище матеріалів. М. Марті у своїй докторській дисертації розробляє інтерактивну навчальну модель для навчання вчителів англійської мови використання ІКТ, а також розглядає труднощі включення ІКТ в управління освітою, оскільки необхідно надолужити згаяне і оновити своє обладнання і програми навчання для вчителів і учнів (Martí, 2006). С. Романюк визначає основні недоліки дистанційного навчання, а саме: недостатність соціальної взаємодії; технологічні проблеми (відсутність технічного забезпечення);

портативність матеріалів за рахунок електронної форм та їх непристосованість для застосування у дистанційному навчанні; високі початкові інвестиції для розробки та запровадження цього типу навчання; несприйняття нової форми навчання (Романюк, 2015). Незважаючи на вже існуючі напрацювання у цій галузі, рівень досліджень, пов'язаних з використанням інструментів для організації дистанційного навчання в сучасному викладанні і вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням (ESP), все ще недостатній.

Метою даної статті є аналіз методики використання інструментів необхідних для організації дистанційного навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів факультету інформаційних технологій. З урахуванням поставленої мети ми визначили такі завдання нашого дослідження: проаналізувати провідні наукові досягнення з досліджуваної проблеми; визначити основні інструменти для організації дистанційного навчання; застосувати інструменти дистанційної освіти у навчальному процесі; продемонструвати виконання завдань, що найбільше відповідають кожному з інструментів дистанційної освіти, обґрунтувавши їх доцільність.

У „Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні” подано наступне визначення терміну дистанційна освіта: „форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання” (Концепція розвитку дистанційної освіти, 2000). Згідно цієї концепції, основними рисами дистанційної освіти є: гнучкість (студенти навчаються у зручний для себе час та у зручному місці); модульність (навчальна програма складається з набору незалежних курсів-модулів, що відповідає індивідуальним чи груповим потребам); паралельність (навчання здійснюється одночасно з професійною діяльністю); велика аудиторія (одночасне звернення до багатьох джерел навчальної інформації великої кількості студентів); економічність (ефективне використання технічних засобів, концентроване представлення інформації призводить до зниження витрат на підготовку фахівців); технологічність (використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій); соціальна рівність (рівні можливості одержання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я і соціального статусу); інтернаціональність (можливість одержати освіту у навчальних закладах іноземних держав) (Концепція розвитку дистанційної освіти, 2000). Спілкування викладача зі студентами відбувається з використанням ІКТ та методології індивідуальної роботи студентів з навчальним матеріалом, представленим у електронному вигляді. Розглянемо набір інструментів для організації дистанційного навчання іноземної мови за професійним спрямуванням студентів факультету інформаційних технологій.

Moodle (модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище) – це система управління навчанням і одна з найпопулярніших існуючих освітніх платформ, доступних для проведення навчальної діяльності в будь-який час через Інтернет.

А. Юрженко підкреслює, що використання електронного курсу робить навчання англійської мови більш ефективним, розширює можливості отримання знань, стимулює самоосвіту (Юрженко, 2019).

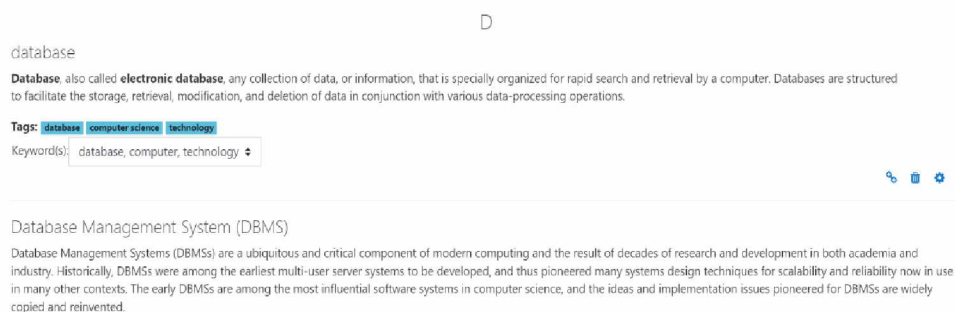
Підсумкові тести (<http://mlib.knu.edu.ua/course/view.php?id=20334>) з дисципліни „Іноземна мова за професійним спрямуванням” для студентів першого курсу факультету Інформаційних технологій були розроблені з урахуванням можливостей та переваг платформи Moodle, яка дозволяє організувати тестування з використанням різних типів запитань у точно вказаний викладачем проміжок часу. Залікові тести складаються з 100 питань різного типу, таких як питання з множинним вибором, завдання пошукового характеру, що вимагають від студента стислої відповіді. Підсумковий тест складається з двох частин: граматика і англійська мова за професійним спрямуванням (ESP). Тест з ESP показаний на малюнку 1.

Мал. 1. ESP тест для студентів факультету інформаційних технологій

Завдання автоматично перемішуються, тому кожен студент отримує різний набір питань, що зводить до мінімуму ймовірність шахрайства під час походження тесту. Крім того, студенти можуть бачити правильні відповіді, тільки тоді, коли всі інші підписники курсу дадуть відповіді на запитання, що перешкоджає обміну інформацією з одногрупниками. Відповіді студентів перевіряються і записуються автоматично, що дає можливість миттєво провести оцінювання та забезпечити зворотній зв'язок, завдяки якому студенти можуть відстежувати свої успіхи.

Студенти факультету інформаційних технологій мають доступ до Глосарію „IT terms and definitions” (Мал. 2), завантаженому в курс Moodle „Computer Science” (<http://mlib.knu.edu.ua/mod/glossary/view.php?id=14899>), який можна оновлювати і редагувати. Moodle надає можливість додавати в Глосарій звукові кліпи, тобто студенти можуть чути вимову слів, завантажувати ілюстрації та спільно працювати над його створенням, робити свій вклад, додавати нові слова та визначення, наприклад, „*backend*”, „*cache*”, „*address bus*”, „*database*”, „*gateway*” та інші.

Мал. 2. Скріншот Глосарію „IT terms and definitions”

За допомогою аудіо- та відеоавтентичних матеріалів, завантажених на платформу Moodle, виникає можливість відтворити атмосферу реального життя. Студенти можуть без обмежень отримувати доступ до матеріалів для прослуховування та відеоперегляду, управляти режимом відтворення – призупиняти або перемотувати відео. Виконуючи тест або завдання на платформі Moodle, студенти можуть навчатись на власних помилках, повторно пройшовши тест або доопрацювавши окремі завдання. У всіх тестах, крім залікових та екзаменаційних, студентам дається дві спроби для їх проходження.

Наступним інструментом Moodle є дискусійний форум, який містить заголовки і опис того, що студенти можуть прочитати на форумі. Студенти відповідають на повідомлення, створене викладачем для обговорення. Так на Малюнку 3 показано форум, присвячений обговоренню теми „Best Study Apps”, студентам запропоновано спочатку переглянути відео про різні безкоштовні додатки, які допомагають полегшити процес навчання, а потім дати відповіді на запитання, а також порекомендувати товаришам додатки для вивчення англійської мови. Форум дозволяє обмінюватися ідеями, власним досвідом, давати поради, висловлювати думки, залишати повідомлення та посилання на ресурси. За повну та граматично правильну відповідь студенти отримують максимальну кількість балів – 5.

- Second, answer the following questions:
1. Do you use any mobile app for studying?
 2. What is your favourite mobile app?
 3. Can you recommend any apps for studying English?

Мал. 3. Скріншот форуму на тему „Best Study Apps”

На платформі Moodle було організовано проведення екзамену для студентів 4 курсу факультету інформаційних технологій. Для Moodle

курсу „External Independent Evaluation” (<http://mlib.knu.edu.ua/course/view.php?id=20403>) було розроблено декілька варіантів екзаменаційного тесту, які склалися з 42 запитань та були розподілені між блоками завдань „Reading” та „Use of English” (Мал. 4), створених на основі підручників „Cambridge Objective FCE. Workbook” та „Longman Practice Tests. FCE”. Студентам давалася лише одна спроба для проходження екзаменаційного тесту, доступ до завдань надавався лише на час складання іспиту, який тривав 60 хвилин.

Мал. 4. Тест №3 з курсу „External Independent Evaluation”

Інструмент Google Meet допомагає проводити дистанційні відеозустрічі зі студентами, онлайн-заняття та підтримувати постійний зв'язок. Викладач встановлює всі налаштування та запрошує на зустріч студентів за посиланням. Під час зустрічі студенти можуть обмінюватись посиланнями на навчальні ресурси та інформацією за допомогою чату. Якщо з якоїсь причини студент не зміг долучитись до зустрічі є можливість зробити відеозапис заняття та надати до нього доступ. Під час вивчення зі студентами 2 курсу факультету інформаційних технологій теми „Devices for the disabled” студентам було запропоновано прослухати аудіозапис та дати відповіді на запитання. Використання додаткової гарнітури, такої, як навушники та мікрофон сприяє більш якісному відтворенню звуку. Google Meet також дає можливість поділитись з усіма учасниками зустрічі зображенням на екрані, завдяки цій функції студенти з легкістю можуть підготувати презентацію за допомогою програми Power Point та продемонструвати її, як показано на Малюнку 5, обговорити почуту інформацію, обмінятись враженнями в режимі реального часу.

Мал. 5. Презентація в Google Meet

С. Бойко перелічує базові можливості Telegram для застосування на заняттях з англійської мови та поза ними, а саме: створення груп для повідомлення домашнього завдання, завантаження фото роздаткових матеріалів, обмін аудіо- та відеофайлами, що використовувались на занятті, як для відсутніх студентів, так і для тих, хто потребує більше часу для опрацювання матеріалу (Бойко, 2019). На її думку, це сприяє індивідуалізації навчання, сприяє організації більш ефективної взаємодії між вчителем й студентом, підвищує якість підготовки.

Програма Telegram дає можливість миттєво зв'язатись зі студентами, надіслати повідомлення, текстовий файл, аудіо- чи відеозапис. Старости створюють групи для студентів у цьому месенджері та додають до них викладачів. Завдяки таким групам можна спілкуватись з усіма студентами, мотивувати їх до вивчення певної теми, запрошувати приєднатись до відеозустрічі, вирішувати організаційні питання. У месенджері Telegram можна долучитись до каналу, пов'язаного з вивченням англійської мови, або створити власний та ділитися корисними посиланнями зі студентами.

Таким чином, для організації дистанційного освітнього процесу з вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням необхідно використовувати комплекс інструментів та програм, вибудовувати чітку стратегію та адаптувати навчальний матеріал. Не можна обмежитись лише одним сервісом, який би відповідав усім вимогам та потребам. Moodle дає можливість перевірити знання студентів за допомогою різноманітних тестувань та опитувань, організувати дискусії, роботу з аудіо- та відеоматеріалами. Google Meet забезпечує відеозв'язок, можливість продемонструвати презентацію та провести обговорення. А за допомогою Telegram можна з легкістю зв'язатись зі студентами і миттєво повідомити важливу інформацію. Подальші дослідження можуть бути присвячені порівнянню навчальних онлайн-платформ, інструментів проведення відеозустрічей, сервісів миттєвих повідомлень та впровадженню експериментів з визначення ступеню ефективності різних засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаної літератури

1. **Marti M.** Teacher Training In ICT-Based Learning Settings: Design And Implementation Of An On-Line Instructional Model For English Language Teachers. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/8919/tesiMarCamacho.pdf>.
2. **Романюк С.** Дистанційне навчання англійської мови у процесі професійної підготовки майбутніх юристів: стан та перспективи. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://pedpsy.duan.edu.ua/images/stories/Files/2015-1/27.pdf>.
3. **Концепція** розвитку дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>.
4. **Yurzhenko A.** An e-course based on the LMS MOODLE to teach «Maritime English for professional purpose». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2512>.
5. **Бойко С.** Мобільний додаток Telegram як інноваційний засіб активізації роботи студентів при вивченні іноземної мови. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/boiko_mobilnyi.pdf.

References

1. **Marti, M.** (2006). Teacher Training In ICT-Based Learning Settings: Design And Implementation Of An On-Line Instructional Model For English Language Teachers. Retrieved from <https://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/8919/tesiMarCamacho.pdf>.
2. **Romaniuk, S.** (2015). Dystantsiine navchannia anhliskoi movy u protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnikh yurystiv: stan ta perspektyvy [English distance learning in vocational training of students majoring in law: state and perspectives]. Retrieved from <http://pedpsy.duan.edu.ua/images/stories/Files/2015-1/27.pdf> [in Ukrainian].
3. **Kontseptsiiia** rozvytku dystantsijnoi osvity v Ukraini [The concept of distance education development in Ukraine]. (2000). Retrieved from <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html> [in Ukrainian].
4. **Yurzhenko, A.** (2019). An e-course based on the LMS MOODLE to teach „Maritime English for professional purpose”. Retrieved from <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2512>.
5. **Boiko S.** (2019). Mobilnyi dodatok Telegram yak innovatsiinyi zasib aktyvizatsii roboty studentiv pry vyvchenni inozemnoi movy [Mobile application Telegram as an innovative means of activating the work of students while studying a foreign language]. Retrieved from http://kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/boiko_mobilnyi.pdf [in Ukrainian].

Шалацька Г. М. Дистанційне навчання іноземної мови за професійним спрямуванням

У статті розглянуто можливості використання та способи впровадження різних інструментів та засобів ІКТ, необхідних для організації дистанційного навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів факультету інформаційних технологій.

Наведено приклади з практичного досвіду організації навчального процесу шляхом використання навчальної онлайн-платформи Moodle під час підсумкового контролю та екзаменаційного тестування, поради щодо уникнення шахраювання під час відповіді на контрольні запитання, організації дискусій та обговорень за допомогою Форуму, створення Глосарію та спільна робота студентів над його поповненням та розширенням, проведення онлайн занять зі студентами за допомогою Google Meet з можливістю їх запису та повторного перегляду, обговорення презентацій, створених у Power Point під час онлайн-зустрічей, а також об'єднання студентів у групи та обмін повідомленнями через месенджер Telegram з навчальною метою та для вирішення організаційних питань. Це дало можливість комплексно підійти до організації дистанційного навчального процесу з вивчення іноземної мови з метою формування професійної комунікативної компетенції та підвищення якості знань студентів. Визначено перспективи досліджень з цієї науково-методичної проблеми, необхідність проведення порівняння навчальних онлайн платформ, програм для організації відеозустрічей, сервісів миттєвих повідомлень та впровадження експериментів з визначення ступеню ефективності різних засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: дистанційне навчання, Moodle, Google Meet, Telegram.

Шалацька А. Н. Дистанционное обучение иностранному языку по профессиональному направлению

В статье рассмотрены возможности использования и способы внедрения различных инструментов и средств ИКТ, необходимых для организации дистанционного обучения английскому языку по профессиональному направлению студентов факультета информационных технологий. Приведены примеры из практического опыта организации учебного процесса путем использования учебной онлайн-платформы Moodle во время итогового контроля и экзаменационного тестирования, советы по избежанию мошенничества при ответе на контрольные вопросы, организации дискуссий и обсуждений с помощью Форума, создание Глоссария и совместная работа студентов над его пополнением и расширением, проведение онлайн-занятий со студентами с помощью Google Meet с возможностью их записи и повторного просмотра, обсуждения презентаций, созданных в Power Point во время онлайн-встреч, а также объединение студентов в группы и обмен сообщениями через мессенджер Telegram с учебной целью и для решения организационных вопросов. Это дало возможность комплексно подойти к организации дистанционного учебного процесса по изучению иностранного языка с целью формирования профессиональной коммуникативной компетенции и повышения качества знаний студентов. Определены перспективы исследований по этой научно-методической проблеме, необходимость проведения

сравнения учебных онлайн-платформ, программ для организации видеовстреч, сервисов мгновенных сообщений и внедрение экспериментов по определению степени эффективности различных средств информационно-коммуникационных технологий.

Ключевые слова: дистанционное обучение, Moodle, Google Meet, Telegram.

Shalatska H. M. Distance Learning a Foreign Language for Specific Purposes

The article considers the possibilities of using and ways of implementing various ICT tools and means for organizing distance learning English for specific purposes of students of the Information Technology Faculty. We give examples from practical experience in organizing the educational process by using the Moodle online learning platform during the final control and exam testing, tips to avoid cheating in answering control questions; in organizing debates and discussions using the Forum; in creating a glossary, filling up and expanding it by student collaboration; in conducting online classes via Google Meet with the possibility of recording and reviewing them by students; in discussing PowerPoint presentations during online meetings; as well as in grouping students and messaging through the Telegram messenger for educational purposes and for solving organizational issues. Thanks to that, it's possible to implement a comprehensive approach for organising a distance learning process for studying a foreign language in order to build professional communicative competence and improve the quality of students' knowledge. The following research prospects on this scientific and methodological problem are determined: the need to compare online training platforms, programs for organizing video calls, instant messaging services and the conduction of experiments to determine the efficiency of various means of information and communication technologies.

Keywords: distance learning, Moodle, Google Meet, Telegram.

Стаття надійшла до редакції 12.02.2020 р.

Стаття прийнята до друку 13.02.2020 р.

Рецензент – д. пед. н., проф. С. О. Шехавцова